

Szesnasta Międzynarodowa Olimpiada Lingwistyczna

Praga (Czechy), 26–30 lipca 2018

Zadanie turnieju drużynowego

Membengokre, szawante i krinkati należą do gałęzi jê rodziny makro-jê i są używane w Brazylii. Chociaż te trzy języki są ze sobą spokrewnione, nie są wzajemnie zrozumiałe, a wiele słów ma różne brzmienie w każdym z nich. Na przykład:

	membengokre	szawante	krinkati
<i>lekarstwo</i>	pidjÿ	wede	hemet, hremet (← port. <i>remédio</i>)

(a) Podane są wyrazy w języku szawante i ich tłumaczenia na język membengokre w innej kolejności:

szawante			
A. a	<i>kaszel</i>	BB. te	<i>łydka</i>
B. a hã	<i>ty</i>	CC. té	<i>surowy (o jedzeniu)</i>
C. bâ	<i>arnota</i>	DD. tebe	<i>ryba</i>
D. bâdâ	<i>słońce</i>	EE. to	<i>oko</i>
E. budu	<i>szyja</i>	FF. u	<i>woda</i>
F. buru	<i>pole</i>	GG. ubu	<i>mucha; owijać</i>
G. du (l. poj.), 'wapé (l. podw.), 'wasa (l. mn.)	<i>nieść</i>	HH. uhâdâ	<i>tapir</i>
H. du ~ di	<i>brzuch</i>	II. upi	<i>dotykać</i>
I. êne	<i>kamień</i>	JJ. uzâ	<i>ogień</i>
J. hâ	<i>rozniewany; dom mężczyzn; zimny;</i> <i>skóra/kora/pierś kobieca</i>	KK. uzé	<i>smród</i>
K. hâdâ	<i>kawałek metalu</i>	LL. wa	<i>tłuszcz</i>
L. ma	<i>nandu / do, dla</i>	MM. wa hã	<i>ja</i>
M. me (l. poj.), wabzu (l. podw.), sãmra (l. mn.)	<i>rzucić</i>	NN. wabu	<i>łodyga prześcigli (gatunek palmy)</i>
N. mi	<i>drewno</i>	OO. wada	<i>dziób</i>
O. mo (l. poj.), ne (l. podw.), ai'aba're (l. mn.)	<i>iść/przychodzić</i>	PP. wano	<i>wybuchać</i>
P. mra	<i>głodny</i>	QQ. wapru	<i>krew</i>
Q. mro	<i>żona</i>	RR. wasi	<i>gwiazda</i>
R. na	<i>matka</i>	SS. wa'õ	<i>ostronos</i>
S. nhi	<i>mięso</i>	TT. wa'ro	<i>ciepły/gorący</i>
T. nhorõwa	<i>dom</i>	UU. wa'u	<i>ciecz</i>
U. nho'udu	<i>pierś męska</i>	VV. wĩ (l. poj.), pã (l. podw.), simro (l. mn.)	<i>zabijać</i>
V. no	<i>brat</i>	WW. zasi	<i>gniazdo</i>
W. pa	<i>wątroba</i>	XX. zé	<i>ból/boleć; gorzki</i>
X. para	<i>noga</i>	YY. zu	<i>proszek/mąka</i>
Y. po	<i>ptaski</i>	ZZ. 'ra	<i>syn/córka</i>
Z. ré	<i>żywica</i>	AAA. 'rã	<i>głowa</i>
AA. ta (l. poj.), rĩ (l. podw.), sina (l. mn.)	<i>zrywać, odcinać</i>	BBB. 're	<i>sadzić; jajko</i>
		CCC. 'ré	<i>suchy</i>
		DDD. 'rê	<i>papuga</i>
		EEE. 'rê (l. poj.), si (l. podw.), hu (l. mn.)	<i>jeść</i>
		FFF. 'ro	<i>zgniły</i>

(b) Podane są pytania i odpowiedzi w języku membengokre, pochodzące (z niewielkimi zmianami) z dialogów z pewnego podręcznika tego języka. Zauważcie, że pytania Q–T oraz odpowiedzi na nie tworzą jeden dialog:

A.	Jām ne ga tē?
B.	Djām ngô `yr ne ga tē?
C.	Djām ngà `yr ne ga tē?
D.	Djām amã tep kīnh?
E.	Djām amã prām?
F.	Djām angryk?
G.	Djām amex?
H.	Mỳj ne akra krēn o nhỹ?
I.	Djām kēn ne ja?
J.	Nhãr anã?
K.	Nhỹm ne bôx?
L.	Djām arỳm ne ga tep krē?
M.	Mỳj kadjy ne ga pur mã tē?
N.	Mỳj myt kam ne ga bôx?
O.	Nhỹm nhõ kax ne wa?
P.	Mỳj ne ja?
Q.	Djām akaprĩre?
R.	Mỳkam akaprĩre?
S.	Mỳj kanê?
T.	Djām arỳm ne ga akra nhõ pi-djỳ `yr tē?

1.	Kati. Ikīnh.
2.	Ãã, ngà `yr ne ba tē.
3.	Ãã, imã tep kīnh.
4.	Kati. Ije tep krēn kêt rã'ã.
5.	Para kam ne ba bôx.
6.	Kati. Inhũrkwã `yr ne ba tē.
7.	Kubẽ ne bôx.
8.	Ãã, imã prām.
9.	Ngôkôn ne ja.
10.	Kwỳr kadjy ne ba pur mã tē.
11.	Ikra kanê kam ne ba ikaprĩre.
12.	Tep ne ikra krēn o nhỹ. Djām amã tep kīnh?
13.	Pur mã ne ba tē.
14.	Inã ne pur mã tē.
15.	Ikra kadjy ne ba pidjỳ `yr tē nhỹm arỳm kàj-bê mex.
16.	Kati. Ikanê.
17.	Kangro kam mẽ kak kam kanê.
18.	Ãã, ikaprĩre.
19.	Inhõ kax ne ja.
20.	Kati. Pĩ ne wa.

1. Przyporządkujcie odpowiedzi do pytań.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T

2. Przetłumaczcie jak największą liczbę zdań na polski.

Aby ułatwić wam zadanie, poniżej podane zostały wybrane słowa w języku krinkati (c = qu = k):

krinkati

caj rodzaj kosza

caprēehre smutny

caxiire gwiazdka

caxýt jēeh bawełna

cohcuaj małpa

cohpe barbarzyńca, nie-Indianin

cryht kawałek twardego drewna

cu'côn kalebasa

cwyr maniok

cỳjpi cichy, lekki

ēhmpa wątroba

ēhmpej dobry

ēhmpoht szyja

ēhnto oko

ēh'quēhn lubić

jaahi gniazdo

para' cỳm o zmroku

puj przychodzić

pyht słońce, dzień

ry'my już

xỳ boleć

(c) Przetłumaczcie na polski:

membengokre

1. **Nhỹm ne kukôj pa?**
2. **Nhỹm ne ngôkõn rē?**
3. **Aje kukôj bĩn kêt rã'ã.**
4. **Djãm arỹm ne aprõ kadjåt kre?**
5. **Wakõ ne krwỳdy kêt, krẽ ne krwỳdy.**

krinkati

6. **cohhyh**
7. **cupre**
8. **pohr**
9. **xy**

(d) Przetłumaczcie na język szawante:

krinkati

10. **ẽh'tyhç** *martwy*
11. **ẽhncuu** *wesz*

⚠ Język membengokre należy do północnej grupy gałęzi jê. Mówi nim około 10 000 osób, należących do ludów Kayapo i Xikrin, w stanach Pará i Mato Grosso, Brazylia.

Krinkati, wariant makrojęzyka timbira, też należy do północnej grupy gałęzi jê. Mówi nim około 1 000 osób w stanie Maranhão, Brazylia.

Język szawante należy do centralnej grupy gałęzi jê. Mówi nim około 15 000 osób w stanie Mato Grosso, Brazylia.

â, à, é, ê, ô, y i **ỳ** są samogłoskami. **'** jest spółgłoską (tzw. zwarcie krtaniowe), **dj** = *dź*, **j** = *j*, **ng** = *n* w słowie *gong*, **nh** = *ń* w słowie *koń*, **x** = *ć*. Znak **~** oznacza, że samogłoska wymawia się nosowo.

- *arnota*: drzewko orleańskie; z jego nasion wyrabia się czerwony barwnik.
- *nandu*: gatunek ptaka podobny do strusia.
- *ostronos*: ssak spokrewniony z szopem.

—Andriej Nikulin

Tekst polski: Daniel Rucki.

Powodzenia!